

ÔN THI HỌC KỲ 1 MÔN VẬT LÝ 10

Phần 1: ĐỘNG HỌC

1. Hai vật cùng xuất phát từ A chuyển động về phía B. Vật thứ nhất chuyển động đều với tốc độ không đổi $v_1 = 10 \text{ m/s}$. Vật thứ hai chuyển động nhanh dần đều không vận tốc đầu với gia tốc không đổi $a = 0,5 \text{ m/s}^2$. Hai vật gặp lại nhau tại B. Tính chiều dài quãng đường AB.

Lời giải

Ta có phương trình: $AB = s = v_1 t = \frac{1}{2} a t^2$. Thay số ta tìm được $s = AB = 400 \text{ m}$.

2. Một chất điểm chuyển động nhanh dần đều với tốc độ đầu v_0 và gia tốc a . Trong $t_1 = 3 \text{ s}$ đầu tiên và $t_2 = 5 \text{ s}$ đầu tiên, vật đi được các quãng đường lần lượt là $s_1 = 12 \text{ m}$ và $s_2 = 30 \text{ m}$. Tìm v_0 và a .

Lời giải

Ta có các phương trình: $s_1 = v_0 t_1 + \frac{1}{2} a t_1^2$ và $s_2 = v_0 t_2 + \frac{1}{2} a t_2^2$

Giải hệ ta được $v_0 = 1 \text{ m/s}$ và $a = 2 \text{ m/s}^2$.

3. Một người đi trên băng trượt từ đầu này sang đầu kia của băng trượt thì đi hết băng trượt trong $t_1 = 8 \text{ s}$. Nếu người đó tăng tốc độ lên thêm $\Delta v = 3 \text{ m/s}$ thì đi hết trong $t_2 = 5 \text{ s}$. Nếu người đó đứng yên cho băng trượt đưa đi thì đi hết trong $t_3 = 10 \text{ s}$. Tính chiều dài băng trượt.

Lời giải

Kí hiệu v và u lần lượt là tốc độ của người và băng trượt so với mặt đất, L là chiều dài của băng

$$\text{trượt. Ta có: } \begin{cases} L = ut_3 = 10u \\ L = (u + v)t_1 = 8(u + v) \\ L = (u + v + \Delta v)t_2 = 5(u + v + 3) \end{cases}$$

Giải hệ phương trình ta được $L = 40 \text{ m}$.

Phần 2: ĐỘNG LỰC HỌC

4. Xét vật nhỏ khối lượng $m = 1 \text{ kg}$ đang chuyển động đều dọc theo mặt phẳng ngang nhẵn với tốc độ $v_0 = 10 \text{ m/s}$. Khi vật đi qua điểm A, ta bắt đầu tác dụng lên vật một lực cùng phương, ngược chiều với vận tốc đầu và có độ lớn $F = 2 \text{ N}$ không đổi. Sau đó bao lâu vật quay trở lại điểm A.

Lời giải

Chọn gốc tọa độ tại A, chiều dương trùng với chiều của v_0 . Gốc thời gian chọn là thời điểm lực bắt đầu tác dụng: Gia tốc của vật tính theo định luật II Niu-ton: $a = \frac{F}{m} = \frac{-2}{1} = -2 \text{ m/s}^2$.

$$\text{Phương trình chuyển động của vật: } x = x_0 + v_0 t + \frac{at^2}{2} = 0 + 10t + \frac{(-2)t^2}{2} = 10t - t^2.$$

Vật trở lại A (gốc tọa độ) thì nó có $x = 0$, suy ra $t = 10 \text{ s}$.

(Nghiem $t = 0$ ứng với thời điểm lực bắt đầu tác dụng tại A).

5. Xét hai vật có khối lượng $m_1 = 200$ g và $m_2 = 300$ g được nối với nhau nhờ dây nối nhẹ và đặt nằm yên trên mặt nằm ngang nhẵn. Tác dụng lực $F_1 = 2$ N lên vật m_1 và lực $F_2 = 1$ N lên vật m_2 . Hai lực F_1, F_2 hướng theo phương ngang và ngược chiều nhau, dọc theo dây. Xác định gia tốc của hệ và lực căng của dây nối hai vật.

Lời giải

Gia tốc hai vật bằng nhau. Theo phương thẳng đứng mỗi vật chịu tác dụng của 2 lực cân bằng là trọng lực và phản lực pháp tuyến. Theo phương ngang vật m_1 chịu tác dụng của 2 lực ngược chiều F_1 và lực căng dây:

$$F_1 - T = m_1 a$$

Theo phương ngang vật m_2 chịu tác dụng của 2 lực ngược chiều F_2 và lực căng dây:

$$T - F_2 = m_2 a$$

Cộng hai phương trình ta có $a = (F_1 - F_2)/(m_1 + m_2) = 2$ m/s². Từ đó suy ra lực căng dây: $T = 1,6$ N.

6. Lực hấp dẫn giữa hai vật sẽ giảm đi 9 lần nếu ta kéo chúng ra xa nhau thêm 40 m. Tính khoảng cách giữa tâm hai vật lúc ban đầu?

Lời giải

Ta có phương trình: $F_1 = G \frac{m_1 m_2}{r^2} = 9F_2 = 9G \frac{m_1 m_2}{(r + 0,4)^2}$

Suy ra: $r + 0,4 = 3r$, tức là $r = 0,2$ m.

7. Cho lò xo nhẹ treo thẳng đứng vào điểm treo O cố định. Treo vào đầu dưới của lò xo một vật khối lượng $m = 100$ g thì lúc cân bằng, lò xo dài 32 cm. Treo thêm vào lò xo vật khối lượng $m' = 25$ g thì lò xo dài thêm 1 cm. Tìm độ cứng và chiều dài tự nhiên của lò xo.

Lời giải

Ta có các phương trình cân bằng:

$$\begin{cases} mg = k(l_1 - l_0) \\ (m + \Delta m)g = k(l_2 - l_0) \end{cases}$$

Giải hệ ta được $l_0 = 28$ cm và $k = 25$ N/m.

8. Đặt vật lên trên mặt phẳng nghiêng có góc nghiêng $\alpha = 30^\circ$. Hệ số ma sát giữa vật và mặt nghiêng là $\mu = 0,5$. Gia tốc trọng trường là $g = 10$ m/s². Tính gia tốc của vật.

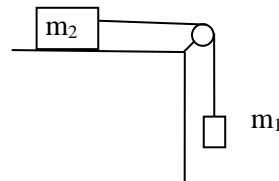
Lời giải

Áp lực của vật lên mặt phẳng nghiêng là: $N = mg \cdot \cos \alpha$. Gia tốc của vật:

$$a = \frac{mg \sin \alpha - \mu mg \cos \alpha}{m} = g(\sin \alpha - \mu \cos \alpha)$$

Thay số ta được: $a = 0,67$ m/s².

9. Cho hệ vật bố trí như hình vẽ, trong đó: $m_1 = 1 \text{ kg}$, $m_2 = 4 \text{ kg}$, hệ số ma sát giữa m_2 với mặt bàn là 0,2.

- Thả cho hệ chuyển động. Tìm gia tốc của hệ vật.
- Sau khi thả được 2 s thì dây nối hai vật bị đứt. Sau khi đứt dây, tính gia tốc của vật m_2 và quãng đường vật m_2 đi được từ lúc đứt cho đến khi dừng hẳn. Coi vật m_2 cách mép bàn đủ xa.

Lời giải

a) Vật m_1 chịu tác dụng của 2 lực theo phương thẳng đứng: lực căng dây T và trọng lực P_1 . Vật m_2 theo phương ngang chịu tác dụng của 2 lực: lực căng dây T và lực ma sát: $F_{ms} = \mu m_2 g$.

Gia tốc của hệ:
$$a = \frac{m_1 g - \mu m_2 g}{m_1 + m_2} = 0,4 \text{ m/s}^2.$$

b) Sau $t = 2 \text{ s}$ thì m_2 có vận tốc ban đầu là $v_0 = at = 0,8 \text{ m/s}$. Sau đó có ma sát nên m_2 sẽ chuyển động chậm dần đều với gia tốc: $a = -F_{ms}/m = -\mu g = -2 \text{ m/s}^2$.

Quãng đường vật m_2 đi được đến khi dừng lại là:
$$s = \frac{v_t^2 - v_0^2}{2a} = 0,16 \text{ m}.$$

10. Coi rằng Trái Đất chuyển động xung quanh Mặt Trời theo quỹ đạo tròn với bán kính quỹ đạo là $R = 1,5 \cdot 10^8 \text{ km}$. Chu kỳ quay của $T = 1 \text{ năm} = 365 \text{ ngày}$. Cho hằng số hấp dẫn $G = 6,67 \cdot 10^{-11} \text{ N} \cdot \text{m}^2/\text{kg}^2$. Tìm khối lượng của Mặt Trời.

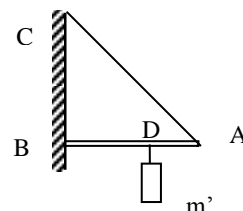
Lời giải

Lực hấp dẫn đóng vai trò lực hướng tâm: $F_{hd} = F_{ht}$, hay là:
$$G \frac{mM}{R^2} = m \left(\frac{2\pi}{T} \right)^2 R$$

Suy ra:
$$M = \frac{4\pi^2}{GT^2} R^3 = 2 \cdot 10^{30} \text{ kg}.$$

Phần 3: TÍNH HỌC

11. Một thanh AB đồng chất tiết diện đều $m = 4 \text{ kg}$, đầu B có thể quay quanh một bản lề cố định (Hình vẽ). Người ta treo treo một vật $m' = 3 \text{ kg}$ vào điểm D: $AD = AB/3$. Thanh được giữ nằm ngang nhờ một sợi dây AC tạo với phương ngang một góc 45°

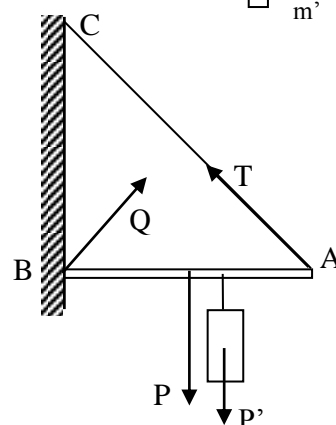

- Tìm lực căng sợi dây AC.
- Tìm phản lực ở trục bản lề.

Lời giải

a) Chọn trục quay là B. Ký hiệu $AB = L$. Ta có phương trình cân bằng momen lực:

$$M_P + M_{P'} = M_T, \text{ hay: } P \cdot \frac{L}{2} + P' \cdot \frac{2L}{3} = T \cdot L \cos 45^\circ.$$

Suy ra: $T = 40\sqrt{2}$ N.

b) Phương trình cân bằng lực: $\vec{Q} + \vec{T} + \vec{P} + \vec{P}' = 0$. Xét theo hai phương:

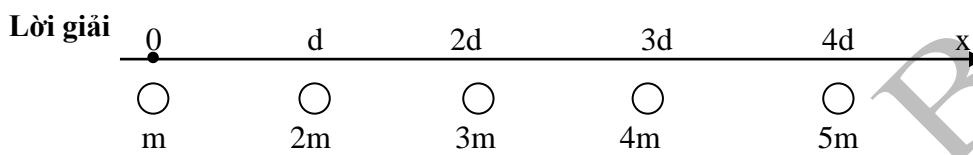
+ phương thẳng đứng: $P + P' = Q_y + T\sin 45^\circ$

+ phương nằm ngang: $T\cos 45^\circ = Q_x$

Suy ra $Q_x = 20$ N, $Q_y = 50$ N.

Phản lực ở trục bản lề: $Q = \sqrt{Q_x^2 + Q_y^2} = \sqrt{20^2 + 50^2} = 10\sqrt{29}$ N.

12. Có 5 quả cầu khối lượng $m, 2m, 3m, 4m, 5m$ gắn lần lượt trên một thanh nhẹ. Khoảng cách giữa hai quả cầu cạnh nhau là d . Tìm vị trí trọng tâm của hệ.

Chọn hệ trục tọa độ như hình vẽ. Trọng tâm G của hệ cách O một khoảng x_G sao cho mô men của trọng lực của hệ $P_{hệ} = 15mg$ đối với O bằng tổng mô men của 5 trọng lực của 5 quả cầu đối với O:

$$P_{hệ} \cdot x_G = mg \cdot 0 + 2mg \cdot d + 3mg \cdot 2d + 4mg \cdot 3d + 5mg \cdot 4d = 40mg \cdot d.$$

$$\text{Suy ra: } x_G = \frac{40mgd}{15mg} = \frac{8}{3}d.$$

Phần 4: CÁC ĐỊNH LUẬT BẢO TOÀN

13. Vật chuyển động đều có động lượng $p = 10$ kg.m/s và động năng $W_d = 5$ J. Tính khối lượng và tốc độ chuyển động của vật.

Lời giải

Áp dụng các công thức: $p = mv$ và $W_d = \frac{mv^2}{2} = \frac{p^2}{2m}$ ta tìm được:

$$m = p^2/2W_d = 10 \text{ kg và } v = 1 \text{ m/s.}$$

14. Một vật khối lượng $m = 100$ g chuyển động với tốc độ $v_1 = 6$ m/s đến va chạm với một vật khác khối lượng M đang đứng yên. Sau va chạm, hai vật dính vào nhau và chuyển động như một vật với tốc độ $v_2 = 2$ m/s. Tìm giá trị M . Tính phần động năng bị mất đi sau va chạm.

Lời giải

Va chạm mềm, chỉ có động lượng bảo toàn: $m\vec{v}_1 = (m + M)\vec{v}_2$, như vậy các véc tơ $\vec{v}_1$ và $\vec{v}_2$ cùng phương chiều, tức là: $mv_1 = (m + M)v_2$. Vậy $M = 0,2$ kg.

$$\text{Động năng bị mất trong va chạm này là: } \Delta W_d = \frac{mv_1^2}{2} - \frac{(m + M)v_2^2}{2} = 1,2 \text{ J.}$$

15. Một viên đạn có khối lượng $M = 15 \text{ g}$ đang bay theo phương ngang với tốc độ $v_0 = 100 \text{ m/s}$, thì nổ thành hai mảnh. Mảnh thứ nhất có khối lượng $m_1 = 5 \text{ g}$ bắn thẳng đứng lên trên với tốc độ $v_1 = 400 \text{ m/s}$. Tìm tốc độ của mảnh thứ hai.

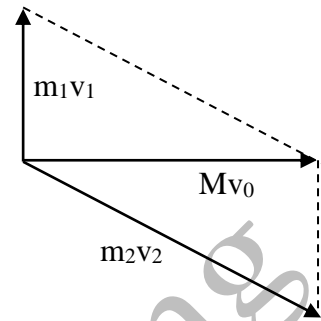
Lời giải

Khối lượng mảnh thứ hai: $m_2 = M - m_1 = 10 \text{ g}$. Áp dụng định luật bảo toàn động lượng:

$$M\vec{v}_0 = m_1\vec{v}_1 + m_2\vec{v}_2 \text{ (hình vẽ).}$$

Từ hình vẽ, do $\vec{v}_0 \perp \vec{v}_1$ nên: $(m_2v_2)^2 = (Mv_0)^2 + (m_1v_1)^2$

Thay số ta được $v_2 = 50\sqrt{10} \text{ m/s}$.

16. Viên đạn khối lượng 100 g đang bay ngang với vận tốc không đổi 100 m/s .

a) Viên đạn đến xuyên qua một tấm gỗ dày và chui sâu vào gỗ 4 cm . Xác định lực cản (trung bình) của gỗ.

b) Nếu tấm gỗ chỉ dày 2 cm thì viên đạn chui qua tấm gỗ và bay ra ngoài. Xác định vận tốc của đạn lúc ra khỏi tấm gỗ.

Lời giải

Công của lực ma sát (lực cản) có độ lớn bằng độ biến thiên động năng: $F_c s = \Delta W_d$

a) Động năng cuối cùng bằng 0: $\Delta W_d = \frac{mv_0^2}{2}$, do đó: $F_c = \frac{mv_0^2}{2s} = 12500 \text{ N}$.

b) $\Delta W_d = \frac{mv_0^2}{2} - \frac{mv_1^2}{2} = F_c s_1$, suy ra: $v_1 = \sqrt{v_0^2 - \frac{2F_c s_1}{m}} = 50\sqrt{2} \text{ m/s}$.

17. Một động cơ điện cung cấp công suất 15 KW cho một cần cẩu nâng vật 1 tấn chuyển động đều lên cao 30 m . Lấy $g = 10 \text{ m/s}^2$. Thời gian để thực hiện công việc đó là bao nhiêu?

Lời giải

Công $A = mgh = P.t$, suy ra thời gian thực hiện công: $t = \frac{mgh}{P} = 20 \text{ s}$.

18. Vật nhỏ khối lượng $m = 1 \text{ kg}$ được treo vào điểm O cố định nhờ một sợi dây mảnh, nhẹ có chiều dài $L = 1 \text{ m}$. Tác dụng lên vật lực kéo $F = 10 \text{ N}$ hướng theo phương ngang. Lấy $g = 10 \text{ m/s}^2$.

a) Tại vị trí cân bằng, dây treo hợp với phương thẳng đứng một góc α bằng bao nhiêu?

b) Thả cho hệ chuyển động, tìm tốc độ của vật và lực căng của dây treo khi dây hợp với phương thẳng đứng góc $\beta = 30^\circ$.

Lời giải

a) Tại vị trí cân bằng, vật m chịu tác dụng của 3 lực: lực F hướng theo phương ngang, trọng lực P hướng thẳng đứng và lực căng dây T (hình vẽ). Ta có: $\tan \alpha = \frac{F}{P} = 1$, tức là $\alpha = 45^\circ$.

b) Áp dụng bảo toàn cơ năng:

$$mgL(1 - \cos \alpha) = \frac{mv^2}{2} + mgL(1 - \cos \beta)$$

Suy ra: $v = \sqrt{2gL(\cos \beta - \cos \alpha)} = 1,78 \text{ m/s}$.

Sử dụng định luật II Niu-ton cho chuyển động tròn: $F_{ht} = T - mg \cos \beta = \frac{mv^2}{L}$, suy ra:

$$T = mg \cos \beta + \frac{mv^2}{L} = mg(3 \cos \beta - 2 \cos \alpha) = 11,84 \text{ N}$$

19. Treo vật khối lượng $m = 250 \text{ g}$ vào đầu dưới của lò xo nhẹ độ cứng $k = 100 \text{ N/m}$.

a) Tại vị trí cân bằng, lò xo bị giãn bao nhiêu cm?

b) Đưa vật đến vị trí lò xo bị nén 1 cm rồi thả ra. Tìm độ giãn cực đại của lò xo và tốc độ cực đại của vật trong quá trình chuyển động.

Lời giải

a) Tại VTCB, lực đàn hồi của lò xo cân bằng với trọng lực: $P = mg = F_{dh} = k\Delta L$, suy ra độ giãn của lò xo ở VTCB là: $\Delta L = \frac{mg}{k} =$

0,025 m.

b) Chọn gốc thế năng tại vị trí lò xo giãn cực đại x_{max} . Ta có phương trình bảo toàn cơ năng:

$$\frac{kx_0^2}{2} + mg(x_0 + x_{max}) = \frac{kx_{max}^2}{2}$$

Thay số ta tìm được $x_{max} = 0,06 \text{ m}$.

Vật đạt tốc độ cực đại tại VTCB. Chọn lại vị trí này làm gốc thế năng. Ta có phương trình bảo toàn cơ năng:

$$\frac{kx_0^2}{2} + mg(x_0 + \Delta L) = \frac{k(\Delta L)^2}{2} + \frac{mv_{max}^2}{2}$$

Thay số ta tìm được $v_{max} = 0,7 \text{ m/s}$.

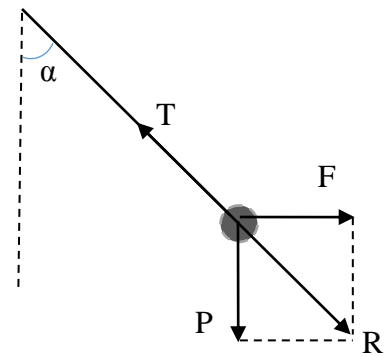
20. Một viên bi khối lượng $m = 100 \text{ g}$ chuyển động đến va chạm với một viên bi khác khối lượng M đang đứng yên. Va chạm là hoàn toàn đàn hồi. Tìm M nếu:

a) Sau va chạm, các viên bi chuyển động ngược chiều nhau với cùng tốc độ.

b) Sau va chạm các viên bi bắn ra theo hai phương vuông góc.

Lời giải

Va chạm đàn hồi, cả động lượng và động năng bảo toàn.

$$m\vec{v}_0 = m\vec{v}_1 + M\vec{v}_2 \quad (1)$$

$$\frac{mv_0^2}{2} = \frac{mv_1^2}{2} + \frac{Mv_2^2}{2} \quad (2)$$

a) Các viên bi chuyển động ngược chiều với cùng tốc độ: $\vec{v}_1 = -\vec{v}_2$: như thế thì $\vec{v}_2$ cùng chiều $\vec{v}_0$ còn $\vec{v}_1$ ngược chiều $\vec{v}_0$. Khi đó phương trình (1) trở thành: $m\vec{v}_0 = (m - M)\vec{v}_1$, suy ra: $M > m$

$v_1 = \frac{mv_0}{m - M}$, (lưu ý là v_1 và v_0 trái dấu). Còn phương trình (2) khi đó:

$$\frac{mv_0^2}{2} = \frac{(m + M)v_1^2}{2} = \frac{(m + M)}{2} \left(\frac{mv_0}{m - M} \right)^2$$

Giải phương trình ta được: $M = 3m = 300 \text{ g}$.

b) Các viên bi chuyển động theo hai phương vuông góc: $\vec{v}_1 \perp \vec{v}_2$ nên $(\vec{v}_1, \vec{v}_2) = 0$. Bình phương hai vế phương trình (1), chú ý là tích vô hướng $(m\vec{v}_1, M\vec{v}_2) = 0$:

$$m^2 v_0^2 = m^2 v_1^2 + M^2 v_2^2 + 2(m\vec{v}_1, M\vec{v}_2) = m^2 v_1^2 + M^2 v_2^2 \quad (3)$$

Nhân 2 vế của (2) với m rồi so sánh với (3) ta thu được $M = m = 100 \text{ g}$.